

Samenvatting

Introductie

Negen jaar geleden vroeg de Universiteit Utrecht haar promovendi om een oordeel over een aantal aspecten van hun promotietraject. Lagen ze op schema, welke steun kregen internationale studenten bij hun overkomst naar Utrecht, waren ze tevreden over de cursussen, hun begeleiding, de faciliteiten en de support bij de overgang naar de arbeidsmarkt die volgt op de verdediging van hun proefschrift. Negen jaar later wordt voor de tweede keer een onderzoek gedaan naar de tevredenheid van de promovendi over hun promotiesituatie. Deze samenvatting bevat de voornaamste conclusies en aanbevelingen van de promovendimonitor 2011.

Eindoordeel over het geheel van begeleiding en faciliteiten

De promovendi komen tot een gemiddelde score van 7,4. 82 promovendi (6%) geven een totaaloordeel dat lager ligt dan een 6. 650 promovendi (51%) geven een oordeel in de range van 'goed' tot en met 'excellent'.

209 promovendi stelden in totaal 251 onderwerpen aan de orde die naar hun mening extra aandacht behoeven. Meest genoemd worden de werkomstandigheden (57x, denk aan budgettaire zaken, werkbelasting, werkplek en faciliteiten), de begeleiding (55x) en de onduidelijkheid van de verwachtingen (21x).

Doelgroep van het onderzoek

Alle promovendi van de Universiteit Utrecht behoren tot de doelgroep van dit onderzoek. Dus niet alleen promovendi met een aanstelling als promovendus, aio, oio, agio, agiko etc., maar ook buitenpromovendi, bursalen of promovendi die nog op een andere wijze het promoveren met andere activiteiten combineren.¹

Werkwijze en respons

De promovendi zijn via een digitale vragenlijst in de gelegenheid gesteld om hun oordeel te geven over hierna volgende aspecten van hun promotiesituatie. 2870 promovendi zijn benaderd. Hiervan hebben 1514 (53%) respondenten minimaal één vraag uit de vragenlijst beantwoord. 1244 (43%) respondenten hebben de beantwoording van de gehele vragenlijst voltooid.

Achtergrondkenmerken

Bijna een derde (31%) van de promovendi heeft niet de Nederlandse nationaliteit. De top-drie van niet-Nederlandse promovendi bestaat uit Duitse (3%), Italiaanse (3%) en Chinese (2%) promovendi.

---

¹ De promovendi die zijn aangesteld met als voornaamste doel het promoveren duiden wij in dit onderzoek korthedshalve aan met de term 'aangestelde promovendi'.

De gemiddelde leeftijd van de promovendi is 31 jaar. Ruim een derde (36%) van de promovendi is ouder dan 31 jaar. 9% is ouder dan 61 jaar. Van de promovendi is 57% vrouw en 43% man.

Promovendi en graduate schools

Een vijfde (18%) van de promovendi gaf aan niet te weten bij welke Graduate School zij werkzaam zijn. Ook gaf een kwart (26%) aan dat zij niet bij een Graduate School werkzaam zijn. Aan de hand van hun onderzoeksgebied is voor de meeste promovendi vastgesteld tot welke graduate school zij behoren. Voor 20% van de promovendi van de graduate school Life Sciences geldt dat zij niet weten dat zij tot deze graduate school behoren.

Van de promovendi is daarnaast 53% lid van een onderzoekschool (Research School) een interuniversitaire promotiesamenwerking op een specifiek vakgebied.

Promotiestatus

De meeste promovendi (79%) zijn als promovendus in dienst bij de Universiteit Utrecht. 5% promoveert op basis van een beurs. De externe promovendi (die het promoveren combineren met andere activiteiten) vormen 12% van de promovendipopulatie.

Financiering

De meeste promotietrajecten worden gefinancierd met andere middelen dan die van de Universiteit Utrecht. Het aandeel promovendi met een eerste geldstroomproject is 22%. Een derde van de promovendi werkt aan een promotietraject dat wordt gefinancierd door de tweede geldstroom, en 19% wordt gefinancierd door de derde geldstroom (private funding).

Aanloop tot het promotietraject

De meeste promovendi hebben hun vooropleiding in Nederland gevolgd. De grootste instroom vanuit het buitenland is afkomstig uit Duitsland, Italië, het Verenigd Koninkrijk, China, Polen, Frankrijk en de Verenigde Staten.

Ruim de helft (53%) van de promovendi heeft zijn/haar vooropleiding bij de Universiteit Utrecht gevolgd.

De meeste promovendi hebben een Master (40%) of een Research Master (30%) opleiding gevolgd voor zij met hun promotie startten. Onder de promovendi die hun vooropleiding bij de Universiteit Utrecht hebben gevolgd, ligt het aandeel Research Master studenten nog hoger, namelijk op 36%.

Ontwerp van het promotieonderzoek

De dagelijks begeleider/ promotor ontwerpt in de meeste gevallen (57%) het (merendeel) van het promotieproject. 24% van de promotietrajecten worden door de begeleider(s) en de promovendus in samenwerking ontworpen en 17% van de promotietrajecten worden (voornamelijk) door de promovendus ontworpen. We zien grote verschillen tussen de graduate schools. Wanneer we de

betrokkenheid bij het ontwerpen van het promotieproject definiëren in termen van co-design tot en met full design, zien we grote verschillen tussen de graduate schools. Bij de Humanities is 65% van de promovendi betrokken bij het ontwerp van het promotieproject; bij de Natural Sciences is dit 29%.

De voortgang van het promotieproject

60% van de promovendi maakt zich geen zorgen over de voortgang. Zij schatten zelf in dat zij op schema zijn of zelfs voorlopen op schema. In het eerste jaar is echter volgens eigen zeggen al 12% vertraagd en 22% van de eerstejaars weet niet of ze op schema liggen. In het laatste jaar is 38% van de promovendi vertraagd.

De belangrijkste reden voor vertraging (50%) is 'het ervaren van teveel praktische tegenslagen'. Daarnaast steken veel promovendi de hand in eigen boezem en geven aan dat zij zich niet aan de planning hebben gehouden (35%). De begeleider speelt soms ook een rol bij het vertragen van de promovendi. Een kwart van de promovendi geeft aan dat de begeleider steeds nieuwe invalshoeken en onderzoeksthema's aan het project bleef toevoegen. En daarnaast is het project volgens sommige promovendi (22%) te groot.

Voortijdige beëindiging

Van de totale groep promovendi overweegt 5% om het promotieproject te stoppen of te onderbreken. De belangrijkste zaken waardoor promovendi gaan twijfelen over het doorzetten van het promotieproject zijn onder andere: onzekerheid over de mogelijkheid om het project succesvol af te ronden (33%), het niet voldoen van het promotieproject aan de verwachtingen (32%) en het niet aan de verwachtingen voldoen van het opleidings- en trainingsprogramma voor de promovendi (29%).

Werktijd

Gemiddeld hebben de aangestelde promovendi (de aio's, oio's, etc.) een contract van 36 uur. De meeste promovendi besteden echter meer tijd aan hun promotieproject, namelijk 43 uur per week. Dit geldt ook voor bursalen. Ook zij besteden gemiddeld 43 uur per week aan hun promotieproject.

Buitenpromovendi besteden minder tijd aan hun promotieproject, gemiddeld 22 uur per week. Daarnaast werken zij gemiddeld nog 29 uur in een andere baan. De totale werkweek (andere baan + promotieproject) van een buitenpromovendus bedraagt hierdoor gemiddeld 51 uur.

Werkplek en andere faciliteiten

Promovendi ervaren de faciliteiten over het algemeen als adequaat. Promovendi zijn vooral erg te spreken over de werkplek.

Intellectuele omgeving

Het intellectuele klimaat wordt over de gehele universiteit als toereikend ervaren. Promovendi zijn het meest tevreden over de mogelijkheden voor sociaal contact met andere promovendi en het minst tevreden over het trainingsaanbod voor promovendi. Ook zijn promovendi minder tevreden over het seminar-aanbod van hun afdeling of onderzoeksgroep.

Internationale promovendi

Hoewel 37% van de internationale promovendi (veel) steun heeft gekregen bij het vinden van huisvesting bij hun komst naar Utrecht, geldt dit lang niet voor alle promovendi uit het buitenland. Bijna tweevijfde (39%) heeft helemaal geen steun ondervonden bij het vinden van huisvesting. Voor een vijfde (23%) was deze steun ook niet nodig. De Universiteit Utrecht biedt ook hulp bij het regelen van vergunningen en dergelijke. Bijna de helft van de promovendi (47%) heeft hierbij steun ontvangen van de Universiteit Utrecht/UMC.

De begeleiding van de promovendi

De meeste promovendi (48%) hebben twee begeleiders. 23% heeft slechts een begeleid(st)er. Promovendi vinden het vooral belangrijk dat de begeleider hen begeleidt bij het schrijven en publiceren, de theoretische en methodologische kant van het werk, de voortgang bewaakt en belangstelling toont voor het onderzoek. Over het algemeen zijn de promovendi tevreden met de wijze waarop de belangrijkste begeleider deze taken vervult (gemiddeld 3,7 op een schaal van 1 [erg ontevreden] – 5 [erg tevreden]). Vooral de methodologische begeleiding kan in relatie tot het belang dat daaraan gehecht wordt door de promovendi, nog verbeterd worden. De promovendi zijn hier relatief minder tevreden over. 89% heeft minimaal een gesprek per maand met de begeleider. 73% heeft meerdere gesprekken per maand. 88% van de respondenten beschouwt de frequentie waarmee zij hun begeleider spreken als voldoende tot en met goed; 165 promovendi (12%) zijn ontevreden.

Gemiddeld beoordelen promovendi hun begeleider met wie zij het nauwst samenwerken met een 7,5. 60% van de promovendi is zeer tevreden (8 of hoger) over de begeleider met wie zij het meest contact hebben. 19% van de promovendi is redelijk tevreden (7). 11% van de promovendi is niet zo tevreden over de begeleider (6). 10 % van de promovendi geeft lager dan een 6.

Wat het zwaarst telt in de waardering voor de begeleider

De sterkste voorspellers van het cijfer dat promovendi geven aan hun begeleider zien er als volgt uit. Vooral de rol van mental coach heeft een positief effect op de beoordeling van de begeleider. Ook de mate waarin de begeleider een actieve interesse toont in het proces dat de promovendus doorloopt, en de begeleiding bij de theoretische en methodologische kant van het promotietraject leiden tot een hogere waardering van de begeleider. Daarnaast zien we dat ook het verschaffen van helderheid wat betreft de verwachtingen leidt tot een positievere beoordeling.

Tevredenheid en ontevredenheid toegelicht

De promovendi hebben in ruime mate van de gelegenheid gebruik gemaakt om tevredenheid en ontevredenheid toe te lichten. 737 promovendi zijn vooral tevreden over de persoonlijke, sociale kant van de begeleiding (245x), de beschikbaarheid (228x), interesse, enthousiasme en betrokkenheid (228x) en de expertise van de begeleider (222x).

543 promovendi lichtten de andere kant van de medaille toe. Voor een deel komen we dezelfde punten ook weer tegen als het gaat om de ontevredenheid. Het hoogst scoren, maar dan in negatieve zin, de sociale en persoonlijke kant van de begeleiding (121x) en de beschikbaarheid (116x). Ook een gebrekkige begeleiding bij het managen van het project en de tijd scoort relatief hoog (106x).

Controle op de voortgang van het promotietraject

De voortgang van promovendi wordt op verschillende manieren bijgehouden. Een van de eerste stappen daartoe is het opstellen van een Opleidings- en Begeleidingsplan of een Werkplan waarin afspraken worden gemaakt over de vormgeving en de organisatie van het promotietraject, de begeleiding die de promovendus kan verwachten en opleidingen/ cursussen.

Bij 62% van de promovendi is een Opleidings- en Begeleidingsplan of Werkplan opgesteld. Bij 28% is dit niet gebeurd en 10% van de promovendi weet niet of er een Opleidings- en Begeleidingsplan of Werkplan is opgesteld. Onder bursalen (54%) en buitenpromovendi (40%) ligt het aandeel met een Opleidings- en Begeleidingsplan of Werkplan lager dan bij aangestelde promovendi (67%). Bij een aanzienlijk deel van de promovendi heeft er geen beoordelingsgesprek plaatsgevonden aan het eind van het eerste jaar. Zo'n gesprek was er niet bij 30% van de aio's, 37% van de bursalen en 75% van de externe promovendi.

Opleidings- en Begeleidingsplan

In veel Opleidings- en Begeleidingsplannen wordt aandacht besteed aan de opleiding van promovendi, zowel met betrekking tot het onderwerp van het onderzoek en relevante methodologische vaardigheden (79%), als met betrekking tot de opleiding in relevante academische vaardigheden (72%). De opleiding met betrekking tot doceervaardigheden wordt minder vaak genoemd (22%). Ook wordt niet altijd in het Opleidings- en Begeleidingsplan opgenomen of de promovendus onderwijs gaat verzorgen (37%) en welk onderwijs de promovendus gaat verzorgen (15%).

Het merendeel van de promovendi geeft aan dat zij het Opleidings- en Begeleidingsplan (83%) en Werkplan (84%) ook hebben besproken met hun begeleider(s).

Universiteitsbreed heeft 43% van de promovendi een Werkplan dat door de graduate schools is goedgekeurd binnen 6 maanden na de start van het promotietraject.

Beoordelings- en ontwikkelingsgesprekken

Veelal wordt het eerste jaar afgesloten met een go/nog go moment: de beslissing of de promovendus door mag gaan met het promotietraject. Ook jaarlijkse Beoordelings- en Ontwikkelingsgesprekken zijn bedoeld om de voortgang van de promovendus te monitoren. Het merendeel van de promovendi (72%) heeft minimaal één keer een Beoordelings- en Ontwikkelingsgesprek gevoerd. De meeste promovendi zijn tevreden over deze Beoordelings- en Ontwikkelingsgesprekken. Bij bijna een derde van de promovendi is er geen Go/No-Go moment geweest.

Promovendi en de verzorging van onderwijs

Bijna tweederde (62%) van de promovendi is op de een of andere manier betrokken bij onderwijsactiviteiten. Het kan gaan om het begeleiden van werkgroepen, het geven van hoorcolleges, of het begeleiden van studenten bij een stage- of afstudeeronderzoek. Eerstejaars promovendi worden minder ingezet bij het geven van onderwijs. Toch verzorgt 53% van hen al onderwijs. Ruim een vijfde (22%) van de promovendi besteedt meer tijd aan het geven van onderwijs dan in hun contract is opgenomen.

De promovendi vinden het geven van onderwijs over het algemeen erg nuttig, vooral voor hun eigen ontwikkeling. In de meeste gevallen is het onderwijs dat de promovendi verzorgen ook verbonden aan hun eigen vakgebied en beschouwen zij het geven van onderwijs als een waardevol aspect van hun promotietraject.

Opleiding en training

Bijna tweederde (64%) van de promovendi is tevreden over de ruimte voor opleiding en training. Bij de overige 36% is die ruimte (zeer) beperkt. Over het algemeen zijn de promovendi redelijk tevreden over de kwaliteit van de cursussen die worden aangeboden. Op een vijfpuntsschaal (1= zeer ontevreden; 5 = zeer tevreden) is de gemiddelde score 3,8 voor de onderzoeksgelateerde cursussen en 3,9 voor de cursussen gericht op het verbeteren van vaardigheden. Over de informatievoorziening en de diversiteit in het aanbod van vooral onderzoeksgerichte cursussen zijn de promovendi iets minder te spreken (gemiddeld 3,38 en 3,34).

416 respondenten deden suggesties wat betreft cursussen die zij graag door de graduate schools aangeboden zouden zien. In totaal deden zij 482 suggesties. Het hoogst scoren vakinhoudelijke cursussen (131x), cursussen Methodologie en Methoden (57x), Statistiek (57x) en Vaardigheden (ongespecificeerd, 53x). De respondenten bepleiten ook het volgende. Maak cursussen universiteitbreed bekend. En doe dat goed. Men mist nu soms kansen omdat men niet weet dat een bepaalde cursus gegeven wordt. Cursussen van een andere graduate school dan waartoe men behoort, kunnen waardevol zijn. Cursussen van landelijke onderzoekscholen of andere graduate schools sluiten soms beter aan bij het

promotieonderzoek dan de lokale cursussen of de cursussen van de graduate school waar men zelf bij behoort.

Promovendi en de arbeidsmarkt

Het percentage promovendi dat een loopbaan ambieert in de wetenschap of in onderzoek daarbuiten is in vergelijking met 2002 wat gedaald. In 2002 was dit voor 60% van de promovendi het geambieerde vervolg. In 2011 is 47% er zeker van dat men in het onderzoek verder wil. Vrouwen zijn wat onzekerder over een carrière als onderzoeker dan mannen. 62% van de internationale promovendi ambieert een onderzoekscarrière tegenover 41% aan Nederlandse kant. Opvallend is het relatief grote aantal Nederlandse promovendi dat zeker weet niet in het wetenschappelijk onderzoek verder te willen gaan (17%).

Men staat open voor andere dan Utrechtse of Nederlandse arbeidsmarktmogelijkheden. 36% overweegt een voortzetting van de carrière aan een andere Nederlandse universiteit. 33% overweegt een vertrek naar het buitenland.

Voor veel gepromoveerden die een wetenschappelijke carrière ambiëren begint dat traject met een postdoc-aanstelling. 63% van de Utrechtse promovendi wil graag verder als postdoc. Deze bevinding wekt bevreemding als we dit percentage leggen naast het eerder genoemde percentage van 47% dat invulde zeker een onderzoekscarrière te ambiëren. Kennelijk is er een stevig aantal promovendi dat aarzelt over een onderzoekscarrière maar voor wie een postdocvervolg wel het overwegen waard is. Tegen de achtergrond van deze postdoc-plannen is het opmerkelijk dat weinig promovendi (8%) hun promotieonderzoek combineren met het voorbereiden van een subsidieaanvraag voor postdoconderzoek.

Minder dan 12% van de promovendi krijgt ondersteuning van de universiteit bij de betreding van de arbeidsmarkt in de vorm van bijvoorbeeld voorlichting, sollicitatietraining of training in het managen (denk hierbij aan onderzoeksprojecten waarvoor men als gepromoveerde de verantwoordelijkheid zal dragen).

In 2011 geeft 33% van de promovendi zichzelf een 'goede' kans van slagen op de arbeidsmarkt. 38% denkt in termen van een 'redelijke' kans.

Het volledige rapport wordt in januari gepubliceerd op de website van de Universiteit Utrecht.